

Maakuntajohtajien toimeksianto

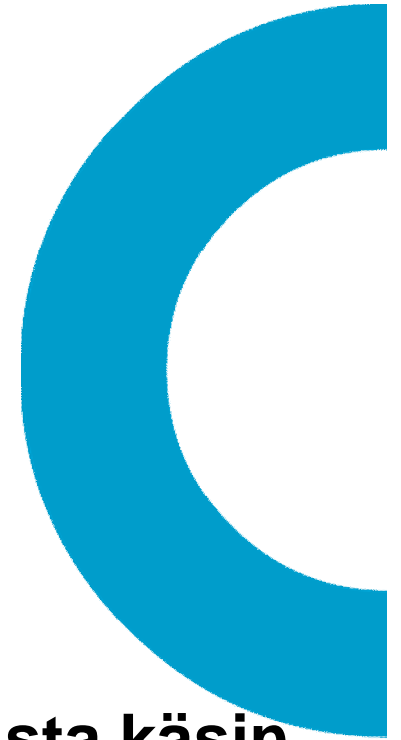
Kuntien ja maakuntien rahoitustarpeen
muutos sote- ja maakuntaudistuksen
jälkeen 2019 - 2030

Eero Laesterä HT, Tuomas Hanhela KTM, Juha Koskinen tj, KTM

PERLACON

Aineistot, oletukset

- Tilastokeskus, kuntakohtainen tiedonantajapalaute 1997-2015
- Tilastokeskus, väestötilastot vuoteen 2030.
- Kuntaliiton veroennusteet
- Kuntaliiton valtionosuusarviot 2017 ja 2018
- VM:n käytettävissä olevat laskentaperusteet ja ohjeistus
- Maakuntajohtajien kanssa sovittu laskenta-asetelma, kuntien antama laskentapalaute ja viimeiset laskentatiedot.

Sote- ja maakuntauudistus – perustelut kunnista käsin

PERLACON

Kustannusten nousu kunnissa

Koko maa	2006	2010	2015	Muutos	
				Muutos-%	Osuus muut:sta
Kaikki	21 132 583	25 821 791	30 323 683	43 %	9 191 100
Muut	9 783 401	11 857 628	12 517 776	28 %	2 734 375
SOTE	11 349 182	13 964 163	17 805 907	57 %	6 456 725
Sosiaalitoimi	4 366 119	5 412 019	7 709 236	77 %	3 343 117
Terveystieteiden tutkimuskeskus	6 983 063	8 552 144	10 096 671	45 %	3 113 608
Perusterveys yms	2 775 351	3 322 532	3 464 582	25 %	689 231
Erikoissairaanhoito	4 207 712	5 229 612	6 632 089	58 %	2 424 377

- Koko maassa kuntiin uudistuksen jälkeen jäävien palveluiden osuus nettomenojen kasvusta on ollut 29,8%, sote-kustannukset ovat saaneet osakseen kasvusta 70,2%.
- Terveyspalveluista erikoissairaanhoidon osuus on 2,4 mrd euroa, perusterveys on saanut kasvusta osakseen vain 0,7 mrd euroa.
- Jatkossa kuntiin jäävät ne palvelut, joiden kasvu on ollut menneessä rajatumpi ja joiden kasvu on jatkossakin helpompi arvioida. Lisäksi koko kasvava palvelumassa (kantalu) on hyvin paljon aiempaa kokonaisuutta pienempi.

Kustannusten nousu kunnissa maakunnittain

1000 e 2006-2015	Kasvu yhteensä	Kuntaan jäävistä	Maakunnalle siirtyvät	Osuus kasvusta		Osuus kasvusta/v.	
				Kuntaan	Maakunnalle	Kuntaan	Maakunnalle
Uusimaa	2 732 001	1 067 369	1 664 632	39,1 %	60,9 %	4,3 %	6,8 %
Varsinais-Suomi	671 946	107 794	564 152	16,0 %	84,0 %	1,8 %	9,3 %
Satakunta	312 836	41 585	271 251	13,3 %	86,7 %	1,5 %	9,6 %
Kanta-Häme	283 801	76 744	207 057	27,0 %	73,0 %	3,0 %	8,1 %
Pirkanmaa	834 594	239 928	594 666	28,7 %	71,3 %	3,2 %	7,9 %
Päijät-Häme	364 583	117 860	246 723	32,3 %	67,7 %	3,6 %	7,5 %
Kymenlaakso	324 498	83 864	240 634	25,8 %	74,2 %	2,9 %	8,2 %
Etelä-Karjala	233 473	79 338	154 135	34,0 %	66,0 %	3,8 %	7,3 %
Etelä-Savo	258 157	65 394	192 763	25,3 %	74,7 %	2,8 %	8,3 %
Pohjois-Savo	430 721	93 668	337 053	21,7 %	78,3 %	2,4 %	8,7 %
Pohjois-Karjala	240 065	31 293	208 772	13,0 %	87,0 %	1,4 %	9,7 %
Keski-Suomi	450 359	125 403	324 956	27,8 %	72,2 %	3,1 %	8,0 %
Etelä-Pohjanmaa	361 705	109 739	251 966	30,3 %	69,7 %	3,4 %	7,7 %
Pohjanmaa	339 096	100 976	238 120	29,8 %	70,2 %	3,3 %	7,8 %
Keski-Pohjanmaa	118 319	28 916	89 403	24,4 %	75,6 %	2,7 %	8,4 %
Pohjois-Pohjanmaa	684 508	203 079	481 429	29,7 %	70,3 %	3,3 %	7,8 %
Kainuu	208 339	82 882	125 457	39,8 %	60,2 %	4,4 %	6,7 %
Lappi	342 099	78 543	263 556	23,0 %	77,0 %	2,6 %	8,6 %
Koko maa	9 191 100	2 734 375	6 456 725	29,8 %	70,2 %	3,3 %	7,8 %

Palvelurakenteen nettomenojen kehitys 2006-15 - ääripäät

	Kuntaan jäävät	Maakunnalle siirtyvät
Minimi	-47 %	40 %
Ens neljännes	16 %	65 %
Keskiarvo	24 %	76 %
Mediaani	26 %	74 %
Kolmas neljänne	35 %	84 %
Maksimi	60 %	147 %

Alla vasemmanpuoleisessa taulussa kuvataan kunnat, joissa uudistuksen jälkeen kuntaan jäävien palveluiden kasvu on ollut erityisen hidas (2006-2015).

Alla oikeanpuoleiseen tauluun on kuvattu kunnat, joissa kuntaan jäävissä palveluissa on ollut kuntajoukon suurin kasvu.

	Koko kasvu 1000 e	Kasvusta 1000 e Kuntaan jäävät SOTE		Kuntaan jäävät	Maakunnan vastuulle
Veteli	4 051	-1 902	5 953	-47 %	147 %
Honkajoki	1 311	-501	1 812	-38 %	138 %
Soini	1 743	-435	2 178	-25 %	125 %
Savukoski	1 740	-207	1 947	-12 %	112 %
Hanko	8 405	-956	9 361	-11 %	111 %
Hyrnsalmi	4 278	-408	4 686	-10 %	110 %
Halsua	1 604	-114	1 718	-7 %	107 %
Nakkila	6 394	-281	6 675	-4 %	104 %
Vimpeli	3 025	-87	3 112	-3 %	103 %
Juankoski	8 862	-198	9 060	-2 %	102 %
Sulkava	5 033	-98	5 131	-2 %	102 %
Pello	7 035	-30	7 065	0 %	100 %
Hartola	3 440	9	3 431	0 %	100 %

	Koko kasvu 1000 e	Kasvusta 1000 e Kuntaan jää SOTE		Kuntaan jäävät	Maakunnan vastuulle
Inkoo	10 114	6 067	4 047	60 %	40 %
Eurajoki	18 724	10 385	8 339	55 %	45 %
Siuntio	12 654	6 830	5 824	54 %	46 %
Liminka	22 436	11 641	10 795	52 %	48 %
Kaskinen	2 998	1 505	1 493	50 %	50 %
Uurainen	7 640	3 826	3 814	50 %	50 %
Hailuoto	2 406	1 168	1 238	49 %	51 %
Korsnäs	5 264	2 551	2 713	48 %	52 %
Mäntsälä	37 750	18 192	19 558	48 %	52 %
Kalajoki	21 095	10 084	11 011	48 %	52 %
Lumijoki	4 283	2 034	2 249	47 %	53 %
Kirkkonum	71 126	33 522	37 604	47 %	53 %
Utajärvi	6 192	2 911	3 281	47 %	53 %
Taivassalo	2 808	1 310	1 498	47 %	53 %

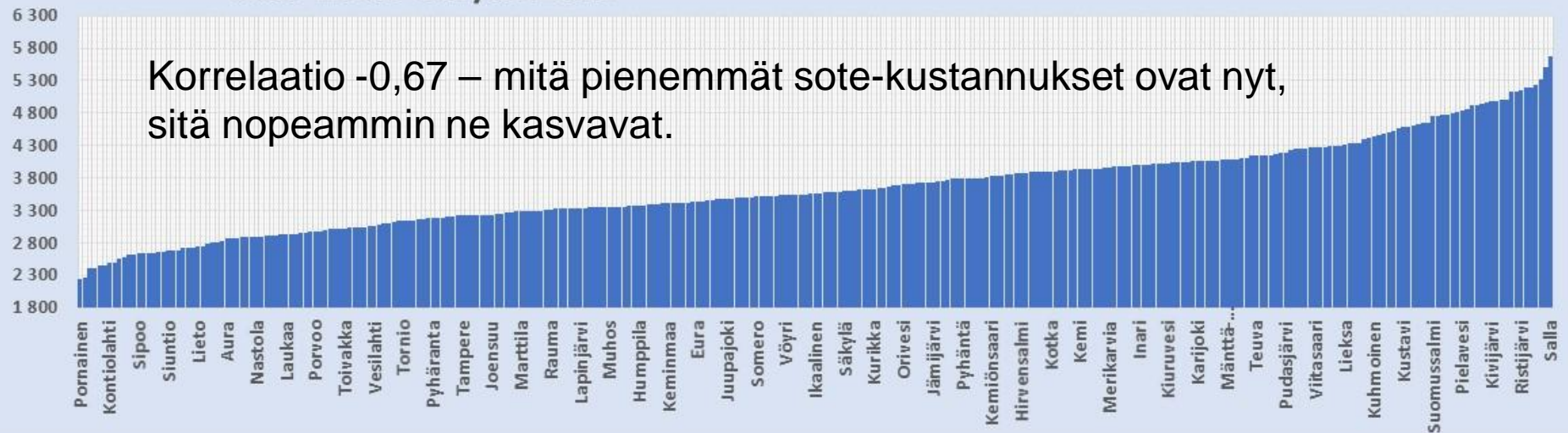
Esimerkkikunnat

Trendikasvu				Muutos%	Muutos	Osuus
Nakkila	2006	2010	2015	2006-15	euroa	muut:sta
Kaikki	23 749	26 159	30 143	27 %	6 394	
Muut	11 573	11 643	11 292	-2 %	-281	-4,4 %
SOTE	12 176	14 516	18 851	55 %	6 675	104,4 %
Sosiaalitoimi	4 574	5 770	8 052	76 %	3 478	54,4 %
Terveystenhoito	7 602	8 746	10 799	42 %	3 197	50,0 %
Perusterveys yms	2 485	3 035	3 620	46 %	1 135	17,8 %
Erikoissairaanhoito	5 117	5 711	7 179	40 %	2 062	32,2 %

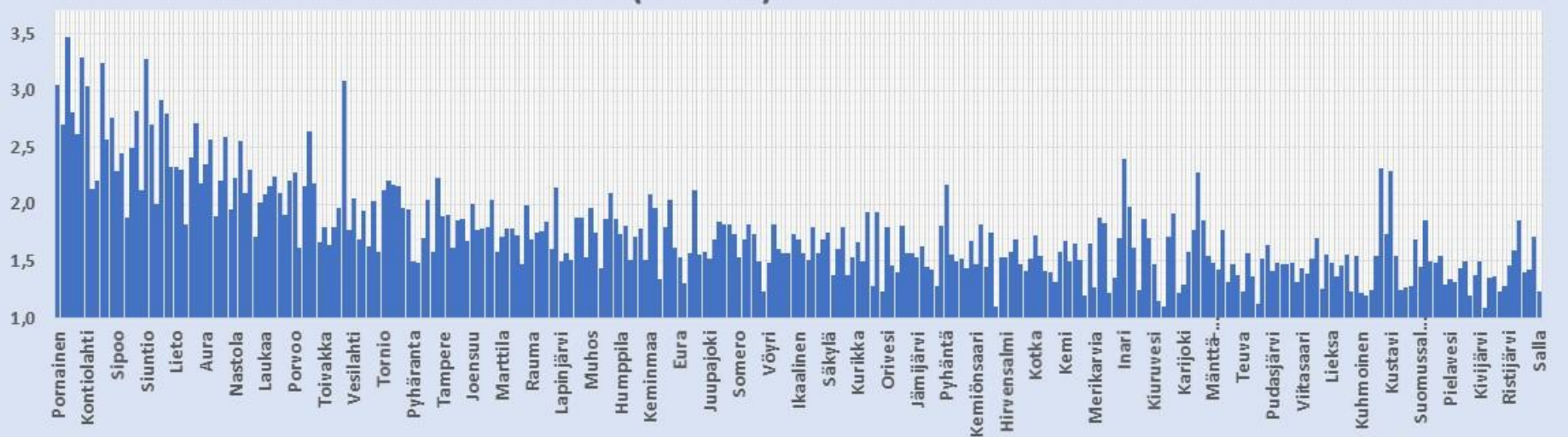
Trendikasvu				Muutos%	Muutos	Osuus
Liminka	2006	2010	2015	2006-15	euroa	muut:sta
Kaikki	29 208	41 052	51 644	77 %	22 436	
Muut	16 000	23 225	27 641	73 %	11 641	51,9 %
SOTE	13 208	17 827	24 003	82 %	10 795	48,1 %
Sosiaalitoimi	4 277	5 991	8 638	102 %	4 361	19,4 %
Terveystenhoito	8 931	11 836	15 365	72 %	6 434	28,7 %
Perusterveys yms	3 281	4 865	5 285	61 %	2 004	8,9 %
Erikoissairaanhoito	5 650	6 971	10 080	78 %	4 430	19,7 %

Voimakkaasti kasvavat sote-kustannukset

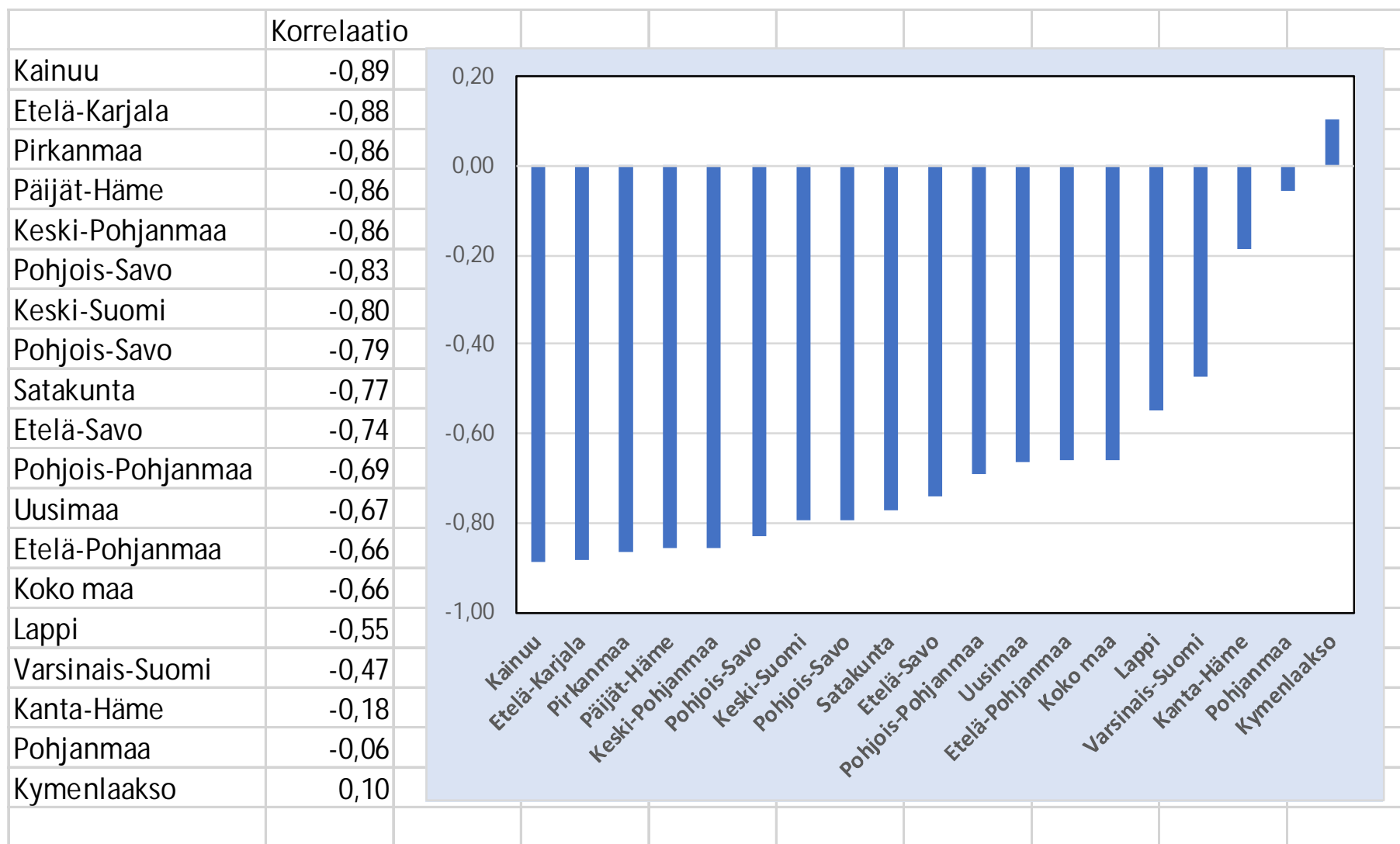
Sote-netto eur/as 2015

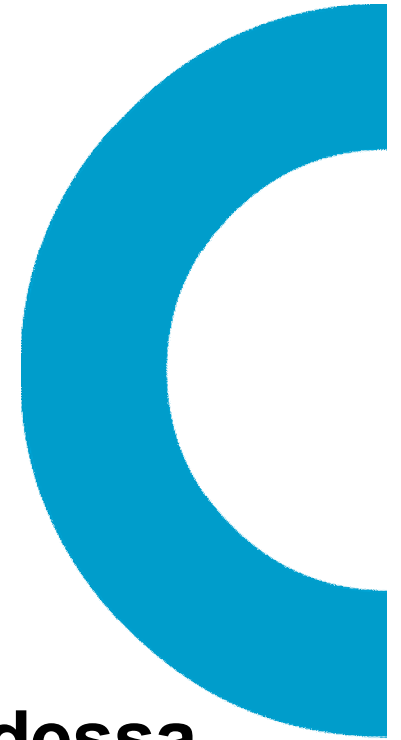

Yli 75-v:n määrän kasvu (indeksi)

Sote-kustannusten ja ikääntymisen keskinäiset korrelaatiot maakunnittain

Joitakin muutospiirteitä kuntien taloudessa

PERLACON

Vuoden 2019 toimintakatteen suhde 2018 toimintakatteeseen

2019 tkate%:ia vuoden 2018 tkatteesta	
Uusimaa	41,7 %
Varsinais-Suomi	37,8 %
Satakunta	35,7 %
Kanta-Häme	38,8 %
Pirkanmaa	37,7 %
Päijät-Häme	35,0 %
Kymenlaakso	35,9 %
Etelä-Karjala	36,1 %
Etelä-Savo	34,9 %
Pohjois-Savo	32,5 %
Pohjois-Karjala	34,2 %
Keski-Suomi	37,1 %
Etelä-Pohjanmaa	36,5 %
Pohjanmaa	40,0 %
Keski-Pohjanmaa	38,4 %
Pohjois-Pohjanmaa	41,3 %
Kainuu	36,6 %
Lappi	36,8 %
Koko maa	37,5 %
Maakuntien	
Minimi	32,5 %
Maksimi	41,7 %
Hajonta	9,2 %
Kunnista	
Minimi (Vehmaa)	19,4 %
Maksimi (Liminka)	53,8 %
Hajonta	34,5 %

- Toimintakatteet 2018
- Toimintakatteet 2019
- Mistä poikkeamat johtuvat?

	Osuus - suurin muutos
Vehmaa	19,2 %
Mynämäki	20,4 %
Kaavi	24,4 %
Kannonkoski	26,3 %
Heinävesi	27,1 %
Ruovesi	27,2 %
Rääkkylä	27,9 %
Tervo	28,0 %
Posio	28,4 %
Lieksa	28,8 %

	Osuus - pienin muutos
Liminka	54,2 %
Kirkkonummi	51,4 %
Siuntio	50,9 %
Kempele	50,2 %
Tyrnävä	49,7 %
Vaasa	49,7 %
Luoto	49,4 %
Eurajoki	49,4 %
Kajaani	49,4 %
Petäjävesi	49,1 %

Tuloveroprosentin muutos

	Vero- %2018	Vero- %2019
Uusimaa	20,08	7,61
Varsinais-Suomi	20,37	7,90
Satakunta	20,71	8,24
Kanta-Häme	20,95	8,48
Pirkanmaa	21,01	8,54
Päijät-Häme	20,68	8,21
Kymenlaakso	20,58	8,11
Etelä-Karjala	20,39	7,92
Etelä-Savo	20,77	8,30
Pohjois-Savo	20,92	8,45
Pohjois-Karjala	21,00	8,53
Keski-Suomi	20,84	8,37
Etelä-Pohjanmaa	21,50	9,03
Pohjanmaa	21,00	8,53
Keski-Pohjanmaa	21,47	9,00
Pohjois-Pohjanmaa	21,00	8,53
Kainuu	21,38	8,91
Lappi	20,71	8,24
Koko maa	20,81	8,34
Maakuntien		
Minimi	20,08	7,61
Maksimi	21,50	9,03
Hajonta	1,42	1,42
Minimi (Kauniainen)	17	4,53
Maksimi	22,5	10,03
Hajonta	5,50	5,50

- Tuloveroprosentit maakunnittain vuonna 2019
- Tuloveroprosentit maakunnittain vuonna 2018

Kiinteistöveron osuus verorahoituksesta

	Osuus 2018	Osuus2019
Uusimaa	7,8 %	17,7 %
Varsinais-Suomi	9,4 %	19,8 %
Satakunta	9,7 %	19,5 %
Kanta-Häme	7,2 %	15,6 %
Pirkanmaa	8,5 %	17,9 %
Päijät-Häme	10,7 %	22,2 %
Kymenlaakso	9,4 %	20,2 %
Etelä-Karjala	9,2 %	19,8 %
Etelä-Savo	12,5 %	24,7 %
Pohjois-Savo	8,8 %	18,2 %
Pohjois-Karjala	8,3 %	17,3 %
Keski-Suomi	9,1 %	18,9 %
Etelä-Pohjanmaa	8,1 %	16,6 %
Pohjanmaa	8,2 %	17,1 %
Keski-Pohjanmaa	8,7 %	17,4 %
Pohjois-Pohjanmaa	9,3 %	18,9 %
Kainuu	11,3 %	22,1 %
Lappi	14,9 %	28,6 %
Koko maa	9,5 %	19,5 %
Minimi	7 %	16 %
Maksimi	15 %	29 %
Hajonta	8 %	13 %
Kunnista		
Minimi	4 %	9 %
Maksimi	40 %	67 %
Hajonta	36 %	58 %

- Kiinteistöveron osuus kunnan verotuloista 2018
- Kiinteistöveron osuus kunnan verotuloista 2019
- Kunnat, joissa kiinteistöverolla on iso osuus ja pienempi osuus.

	Osuus 2018		Osuus 2019		Osuus 2018		Osuus 2019
Eurajoki	39,7 %	Eurajoki	66,9 %	Liminka	4,0 %	Liminka	9,3 %
Pelkosentie	37,0 %	Kustavi	59,8 %	Laihia	4,4 %	Laihia	9,5 %
Kustavi	35,3 %	Pelkosentie	56,0 %	Rauma	4,6 %	Rauma	10,5 %
Utajärvi	26,8 %	Kolari	47,9 %	Jokioinen	4,9 %	Masku	11,1 %
Kolari	26,7 %	Kittilä	46,0 %	Masku	4,9 %	Jokioinen	11,2 %
Kittilä	25,9 %	Utajärvi	45,9 %	Lieto	5,0 %	Harjavalta	11,4 %
Vaala	24,8 %	Tervola	45,3 %	Tyrnävä	5,1 %	Aura	11,7 %
Tervola	24,0 %	Vaala	42,5 %	Rusko	5,2 %	Nousiainen	11,9 %
Puumala	21,3 %	Luhanka	40,2 %	Nousiainen	5,2 %	Hausjärvi	11,9 %
Taivassalo	20,9 %	Taivassalo	39,2 %	Kaarina	5,2 %	Tyrnävä	12,0 %

Valtionosuuden muutos

VOS/Toimintakate	Osuus 2018	Osuus2019	Muutos
Uusimaa	20,9 %	23,7 %	2,8 %
Varsinais-Suomi	34,7 %	28,6 %	-6,1 %
Satakunta	40,4 %	24,9 %	-15,5 %
Kanta-Häme	33,0 %	23,5 %	-9,5 %
Pirkanmaa	38,6 %	26,6 %	-12,0 %
Päijät-Häme	40,8 %	20,4 %	-20,5 %
Kymenlaakso	41,0 %	20,7 %	-20,3 %
Etelä-Karjala	40,0 %	15,9 %	-24,0 %
Etelä-Savo	50,7 %	21,8 %	-28,9 %
Pohjois-Savo	50,6 %	29,5 %	-21,1 %
Pohjois-Karjala	53,1 %	30,7 %	-22,5 %
Keski-Suomi	50,2 %	33,0 %	-17,2 %
Etelä-Pohjanmaa	49,9 %	33,6 %	-16,3 %
Pohjanmaa	40,6 %	38,6 %	-2,0 %
Keski-Pohjanmaa	49,7 %	46,1 %	-3,6 %
Pohjois-Pohjanmaa	51,7 %	49,6 %	-2,1 %
Kainuu	52,4 %	36,6 %	-15,8 %
Lappi	49,8 %	45,4 %	-4,4 %
Koko maa	43,2 %	31,8 %	-11,4 %
Minimi	21 %	16 %	
Maksimi	53 %	50 %	
Hajonta	32 %	34 %	
Kunnista			
Minimi	-2 %	-1 %	
Maksimi	73 %	84 %	
Hajonta	75 %	86 %	

- Valtionosuus toimintakatteesta 2018
- Valtionosuus toimintakatteesta 2019
- Mistä erot johtuvat?

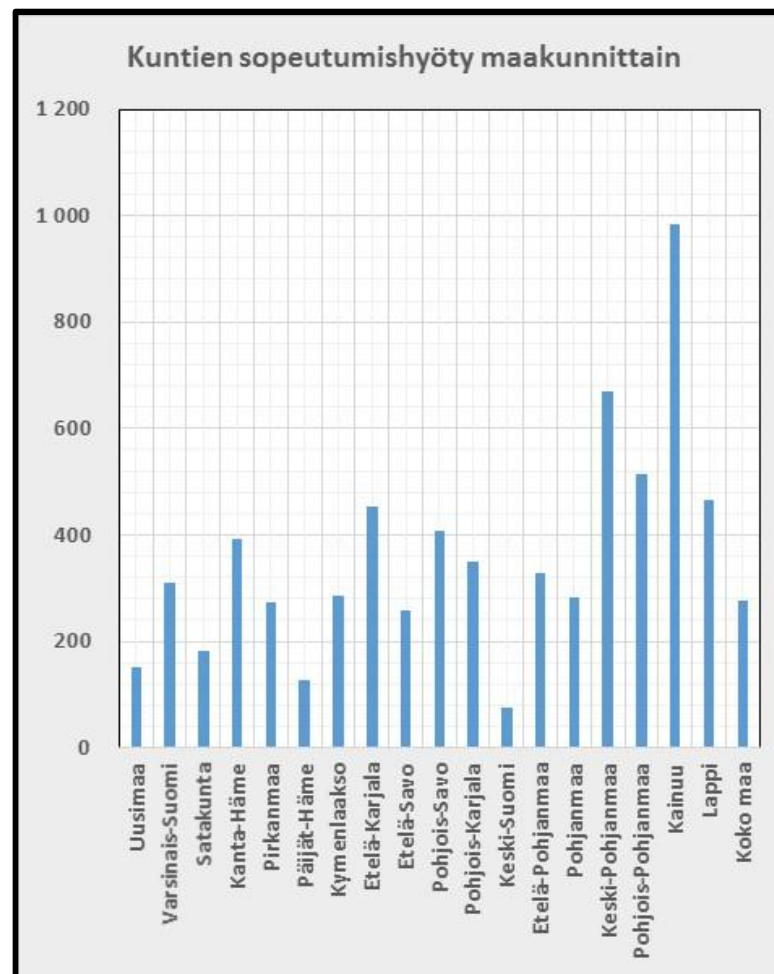
VOS-muutos 2017à 2018 vs rahoitusmalli

	Sote rah. muutos eur	VOS- muutos 2017-18 eur	Sote rah.eur/as e/as	VOS- muutos 2017-18 e/as	VOS- muutos 2017-18 (VPY)
Uusimaa	11 586 696	-21 629 151	7,15	-13,35	-0,12
Varsinais-Suomi	15 582 135	-17 690 340	32,85	-37,30	-0,31
Satakunta	-1 321 411	-7 047 125	-5,85	-31,18	-0,27
Kanta-Häme	-3 306 459	-7 303 983	-18,93	-41,81	-0,27
Pirkanmaa	-2 888 173	-5 867 472	-5,74	-11,66	-0,08
Päijät-Häme	-12 808 832	-8 839 344	-63,53	-43,84	-0,29
Kymenlaakso	-7 079 667	2 885 546	-39,62	16,15	0,11
Etelä-Karjala	-5 399 923	-2 846 505	-41,17	-21,70	-0,18
Etelä-Savo	-7 278 425	-4 324 492	-48,42	-28,77	-0,24
Pohjois-Savo	414 323	-7 461 666	1,67	-30,07	-0,12
Pohjois-Karjala	-9 943 163	-5 227 816	-60,35	-31,73	-0,21
Keski-Suomi	-17 962 398	-14 356 924	-65,13	-52,06	-0,30
Etelä-Pohjanmaa	5 498 098	-7 743 579	28,55	-40,21	-0,33
Pohjanmaa	9 573 532	95 525	52,69	0,53	0,00
Keski-Pohjanmaa	4 079 676	-84 192	59,10	-1,22	-0,01
Pohjois-Pohjanmaa	17 448 828	-13 399 702	42,55	-32,68	-0,28
Kainuu	6 520 367	-3 407 966	86,56	-45,24	-0,30
Lappi	13 621 712	-7 297 182	75,32	-40,35	-0,34

Käyttökateen muutos ei-sote vs sote - maakunnat

SOTE - EI SOTE (trendi 2012 - 2016)

Käyttökate eur/as	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uusimaa	-16	-41	9	58	105	150
Varsinais-Suomi	7	27	102	177	243	311
Satakunta	-3	-32	16	75	127	182
Kanta-Häme	36	47	124	208	299	391
Pirkanmaa	11	-3	59	134	203	275
Päijät-Häme	-4	-37	-5	34	78	127
Kymenlaakso	34	13	67	140	217	287
Etelä-Karjala	54	61	140	238	341	454
Etelä-Savo	22	9	60	117	181	258
Pohjois-Savo	28	37	119	215	312	407
Pohjois-Karjala	20	15	81	159	246	349
Keski-Suomi	-13	-61	-39	-10	26	75
Etelä-Pohjanmaa	3	2	76	166	245	328
Pohjanmaa	-5	6	82	147	220	284
Keski-Pohjanmaa	47	108	246	381	529	670
Pohjois-Pohjanmaa	34	75	182	289	403	514
Kainuu	103	205	388	575	783	983
Lappi	36	65	166	276	379	466
Koko maa	7	2	67	136	206	276

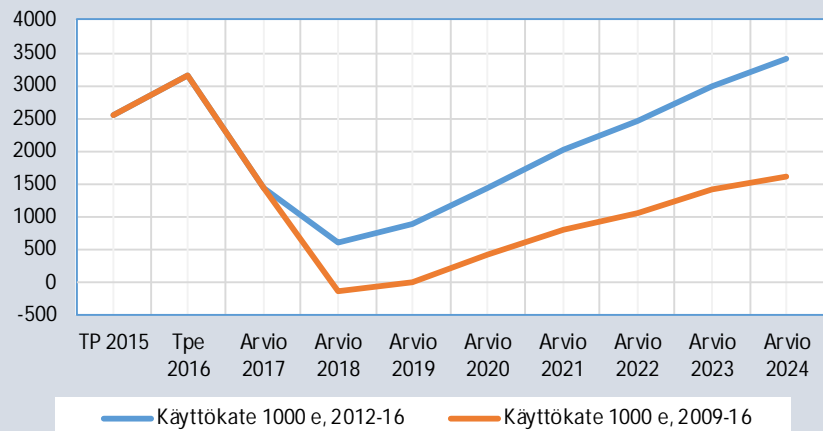

Kuntien määrä maakunnittain, joissa sote vahvistaisi käyttökatetta

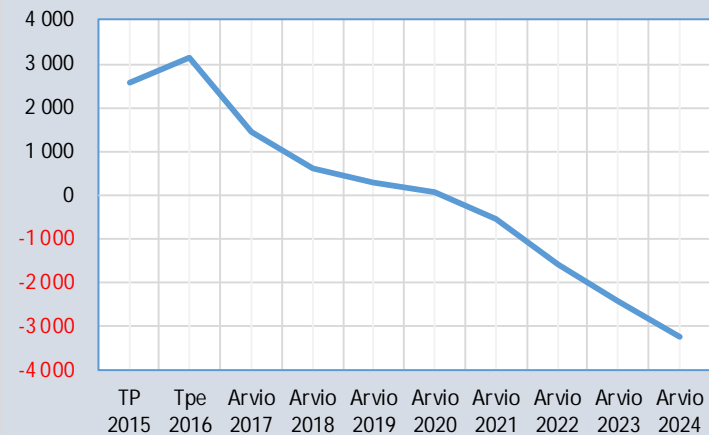
Maakunta	Määrä
Uusimaa	3
Varsinais-Suomi	1
Satakunta	1
Kanta-Häme	0
Pirkanmaa	3
Päijät-Häme	1
Kymenlaakso	0
Etelä-Karjala	0
Etelä-Savo	3
Pohjois-Savo	0
Pohjois-Karjala	2
Keski-Suomi	11
Etelä-Pohjanmaa	3
Pohjanmaa	1
Keski-Pohjanmaa	3
Pohjois-Pohjanmaa	4
Kainuu	1
Lappi	3
Koko maa	40

Inari	TP 2015	Tpe 2016	Arvio 2017	Arvio 2018	Arvio 2019	Arvio 2020	Arvio 2021	Arvio 2022	Arvio 2023	Arvio 2024
Trendi 2012-2016										
Asukasluku	6 804	6 825	6 796	6 797	6 800	6 803	6 810	6 817	6 823	6 829
Veroprosentti	19,00	19,00	19,00	19,00	6,53	6,53	6,53	6,53	6,53	6,53
Toimintakate	-45 459	-46 906	-48 191	-49 664	-19 517	-19 818	-20 129	-20 445	-20 765	-21 090
Muutos-%		3,2 %	2,7 %	3,1 %	-60,7 %	1,5 %	1,6 %	1,6 %	1,6 %	1,6 %
Muutos e		-1 447	-1 285	-1 473	30 147	-301	-311	-316	-320	-325
Verorahoitus	48 012	50 053	49 625	50 264	20 411	21 265	22 142	22 902	23 762	24 496
Muutos-%		4 %	-1 %	1 %	-59 %	4 %	4 %	3 %	4 %	3 %
Muutos e		2 041	-428	640	-29 853	854	878	760	860	734
Käyttökate	2 553	3 147	1 434	600	894	1 447	2 013	2 457	2 997	3 406
Rahoitustuotot ja -kulut	546	564	536	523	522	534	559	594	640	695
Vuosikate	3 234	3 682	1 990	1 146	1 458	1 983	2 536	2 979	3 532	3 965
Poistot	1 851	1 872	1 641	1 703	1 661	1 695	1 728	1 760	1 792	1 822
Alijäämä/ylijäämä	1 247	1 785	349	-557	-203	288	808	1 219	1 740	2 143
Taseen ylij./alij. eur/as	689	949	1 004	922	892	934	1 051	1 229	1 483	1 795
Nettoinvestoinnit	3 855	1 988	3 804	244	2 847	2 848	2 851	2 854	2 856	2 859
Nettolaina eur/as	689	460	729	596	800	927	972	953	853	690
Lainakanta/verorahoitus	10 %	6 %	10 %	8 %	27 %	30 %	30 %	28 %	24 %	19 %

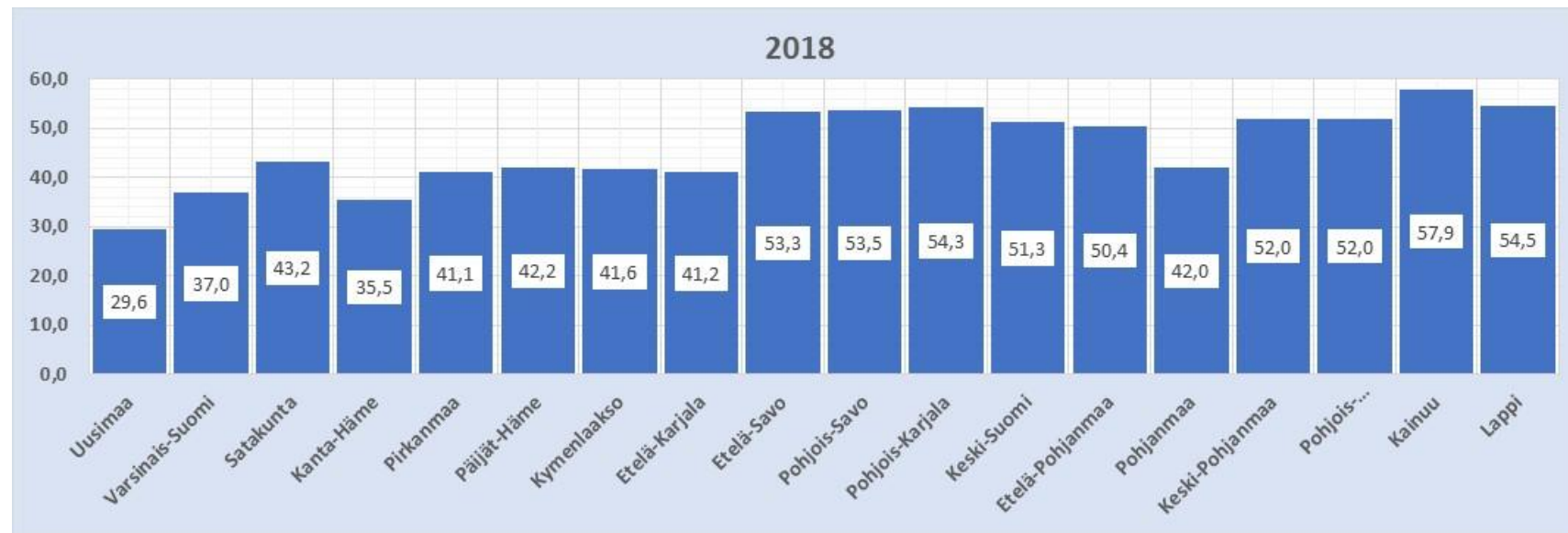
Käyttökate 1000 e, sote toteutuu

Käyttökate 1000 e, sote ei toteudu

Kokonaisveroasteet maakunnittain 2018 ja 2019

Kokonaisveroasteen muutokset maakunnittain 2018 ja 2019

Kokonaisveroaste kuvaa sitä, kuinka paljon kunnan palvelut maksaisivat kuntalaiselle, jos palvelut rahoitettaisiin vain kunnan omalla tuloveroprosentilla.

Kokonaisveroasteen muutokset kunnittain 2018 ja 2019

	Kokonaisveroaste				Kokonaisveroaste		
	2018	2019	Muutos		2018	2019	Muutos
Kauniainen	18,55	10,67	7,88	Rautavaara	77,37	19,76	57,62
Espoo	21,87	11,24	10,62	Puolanka	73,50	21,31	52,19
Kirkkonummi	24,03	12,65	11,38	Vesanto	70,55	18,90	51,65
Pirkkala	24,92	12,65	12,27	Salla	72,13	21,53	50,60
Siuntio	27,47	15,01	12,46	Kaavi	67,06	17,17	49,89
Sipoo	25,74	13,13	12,61	Kivijärvi	71,32	21,88	49,44
Helsinki	25,11	11,79	13,32	Rääkkylä	68,57	19,88	48,69
Tuusula	24,20	10,69	13,51	Posio	72,73	25,74	46,99
Vantaa	26,35	12,76	13,59	Valtimo	66,94	19,98	46,96
Muurame	27,74	14,07	13,67	Pielavesi	67,03	20,17	46,86
Nurmijärvi	24,87	11,03	13,84	Pelkosennien	69,56	22,72	46,84
Kerava	25,02	11,05	13,97	Tervo	62,06	15,43	46,63
Kempele	30,98	16,45	14,52	Ristijärvi	65,53	18,93	46,60
Vihti	26,82	12,24	14,58	Kannonkoski	66,22	20,78	45,45
Lempäälä	28,56	13,82	14,74	Heinävesi	63,44	18,39	45,05
Pornainen	29,17	14,40	14,76	Savukoski	67,24	23,44	43,80
Järvenpää	24,84	9,82	15,02	Ranua	72,57	28,82	43,75
Porvoo	27,77	12,71	15,06	Isojoki	62,05	18,76	43,29
Rusko	26,67	11,61	15,07	Juuka	63,82	20,66	43,15
Kangasala	30,00	14,93	15,07	Siikainen	61,68	18,63	43,05
Kaarina	25,88	10,65	15,23	Hyrnsalmi	67,87	25,75	42,13
Hattula	28,07	12,65	15,42	Tuusniemi	60,39	18,48	41,90
Lieto	27,03	11,48	15,55	Merijärvi	66,72	25,01	41,71
Masku	27,38	11,78	15,60	Pudasjärvi	67,68	26,14	41,54
Naantali	26,64	11,00	15,64	Siikalatva	62,25	20,75	41,51

- Kokonaisveroaste kuvaa sitä, kuinka paljon kunnan palvelut maksaisivat kuntalaiselle, jos palvelut rahoitettaisiin vain kunnan omalla tuloveroprosentilla.
- Vasemmalla olevan taulukon kokonaisveroasteissa tapahtuisi pienimmät muutokset, oikeanpuoleisessa suurimmat muutokset.
- Mitä suurempi muutos, sitä suurempi osa sote-palveluista kunnalla on ollut rahoitettavaa.

Mitä kunnille tapahtuu?

- Kuntien rahoitustarve on helpommin ennakoitavissa ja kunnille voi jäädä lisää rahoituksellista liikkumavaraa.
- Jo ikääntyneet ja asukasluokkaan edelleen menettävät, kalliin sote-palvelurakenteen kunnat hyötyvät uudistuksesta siksi, että niiltä poistuu soten rahoitusvastuu, joka olisi muutoin jäämässä harvojen rahoitusvastuulle.
- Nopeasti väestöään kasvattavat, ikärakenteeltaan nuoret, nyt halvan sote-palvelurakenteen kunnat hyötyvät uudistuksesta erityisesti siksi, että ne eivät joudu ottamaan vastaan nopeasti kallistuvaa palvelurakenteen kustannusta.
- Uudistus hyödyttää rahoituksen näkökulmasta käytännössä 90% kunnista. Ne kunnat, joita uudistus ei näytä hyödyttävän, ovat sopeuttaneet voimakkaasti viimeisinä vuosina ja niiden toimintakatteen kasvu on jäänyt jo hyvin lähelle nollaa tai jopa nollan alle.
- à Sote – ja maakuntauudistus antaa kunnille tilaisuuden vahvistaa taloudellista tilannettaan ja vakauttaa sen, mutta jo valmiiksi epätasapainoinen taloudellinen tilanne ei sote- ja maakuntauudistuksen vuoksi poistu.
- Jos kunnan talous on rakenteellisesti huono nyt, eikä kunta pysty enää sopeuttamaan erityisesti tarpeeseen ja rahoitukseen nähden liian suuria sote-menoja, kuntien selviytyminen tulevassa on epävarma.
- Näitä kuntia on 20-25 ja niiden selviytyminen itsenäisenä ilman suuria veronkorotuksia 5-10 vuotta eteenpäin on kyseenalaista.
- Kuntien kannalta riskinä on, että maakuntien mahdollisesti epäonnistuessa riittävän nopeassa sopeuttamisessa rahoitusta siirretään maakunnille edelleen kunnilta – tämä toteutuu, jos kokonaisverorahoitus pidetään hankkeen lähtökohdan mukaisena.
- Ne kunnat, jotka hyötyvät rahoituksen ”Robin Hood” – mallista ovat mahdollisia kohtaamaan negatiivisen rahoitusriskin, jos valtionosuusjärjestelmää aletaan uudistaa.
- Kuntien olisi pidettävä elinvoimaa edistäessään mielessään se, että elinvoiman kehittämisen nimissä tehtävät investoinnit olisi oltava aitoja investointeja.
- Sopeuttamisen kohteeksi joutuneet palvelut(erityisesti varhaiskasvatus ja perusopetus) eivät voi saada takaisin sitä, minkä ovat menettäneet.
- Kuntien olisi muistettava, että sote-palvelut siirretään kunnilta ensisijassa siksi, että kunnat eivät todennäköisesti olisi pystyneet niitä sopeuttamaan. Siksi palvelurakenteen osaoptimointi ja erilaiset pitkät sopimukset ovat maakuntien sopeuttamisveloitteen kannalta haitallisia – vaikka ne kiistatta hyödyttävätkin yksittäistä kuntaa – ja tämän hyödyn joutuvat muut rahoittamaan.
- Mutta à Sote-kustannusten rahoituspaine siirtyy maakunnille

Verotusmuutokset

- Progression ei ole pakko kiristyä, eikä se hallituksen esityksen mukaan myöskään kiristy.
- Ensinnäkin: nykyinen kunnallisvero ei ole ”suhteellinen” vaan vahvasti progressiivinen. Esimerkiksi: 14 000 euron vuosipalkasta ei mene kunnallisveroa lainkaan.
- Toiseksi: tulojakauman alapään verotusta kiristetään yhteydessä valtion verotuksessa.
- Valtion tuloveroasteikko alkaa hallituksen sote-esityksen mukaan 3 100 eurosta, kun vuonna 2017 tuloveroasteikko alkaa 16 900 eurosta. Portaita valtion asteikossa olisi jatkossa 7, kun niitä nyt on 4.
- Lisäksi työtulovähennyksen parametreja muutetaan samassa yhteydessä.
- Kuntien kannalta olennaista on myös, että mm. työtulovähennys ja kotitalousvähennys tehdään ensisijaisesti valtion tuloveroista ja vasta toissijaisesti kunnallisveroista ym. Kun valtion tuloverotus alkaa uudistuksen jälkeen huomattavasti alempaa kuin nyt, siirtyvät verosta tehtävät vähennykset jatkossa entistä enemmän valtion verotukseen. Kunnallisverosta tehtävien vähennysten määrä pienenisi HE:n mukaan 1 320 miljoonasta eurosta vain 120 miljoonaan euroon. Tämä siis myös lähentää nimellisiä ja efektiivisiä kunnallisveroprosentteja toisiinsa. Tämä on näkyvässä jo nyt Kuntaliiton arvioissa vuoden 2019 verotuloissa – tämä hyöty leikkautunee pois neutraliteetin toteutuessa 2019, mutta veroprosentin efektiivinen tuotto vahvistunee.
- Kokonaisuutena ansiotulojen verotuksen profiili on nykyisen kaltainen maksajan kannalta. Pientä värinää on, yleensä keventävään suuntaan, jotta kenenkään verotus ei ainakaan kiristyisi. Kaikkiaan verotus kevenee näissä justeerauksissa 235 miljoonaa euroa. Tavoitehan oli tuottoneutraalius, mutta kun halutaan varmistaa, ettei kenelläkään työtulojen verotus ainakaan kiristy, on kokonaisuuden oltava hiukan keventävä.
- Epäselvää on, kuinka ennallaan pysyvä verojen kokonaismäärä jakautuu eri tulotasoilla kunnan ja valtion kesken. Veronsa maksava kansalainenhan ei tätä havaitse, mutta on mielenkiintoinen kysymys kunnan kamreerin näkökulmasta.

Maakuntakohtainen laskenta

PERLACON

Maakuntatarkastelu

- Maakunnan tulojen ja menojen kehitysarvio vuoteen 2030 ja näiden erotuksesta laskettu sopeutustarve
- Maakunnat vertaillaan myös keskenään
- Pohjadata:
 - Asukasluvun muutos kunnittain
 - Väestön ikärakenteen muutos kunnittain
 - Pohjalla annettuna sote-menot
 - Pohjalla annettuna sote-tulot
 - Pohjalla annettuna palo- ja pelastustoimen nettomenot
 - Pohjalla annettuna maakuntien muiden tehtävien nettomenot
- Menojen kehittyminen tarpeen mukaisesti, tulojen kehittyminen järjestelmäperusteisesti
- Voidaan arvioida, kuinka paljon maakunnan sote-menot voivat sopeutua, jos vertailukohdaksi otetaan tarvekerroin tai kuntaryhmän keskiarvo – tai rahoitusperusteen muutostarpeen mukaisesti.
- Esittely maakunnittain ja yhteenveto kaikista maakunnista

Maakuntatarkastelu

Tulot

- Yleiskatteellinen rahoitusjärjestelmä, jolla maakunta kattaa kustannukset, noin 18,4 mrd (2017) euroa
- Maksutulot

Menot

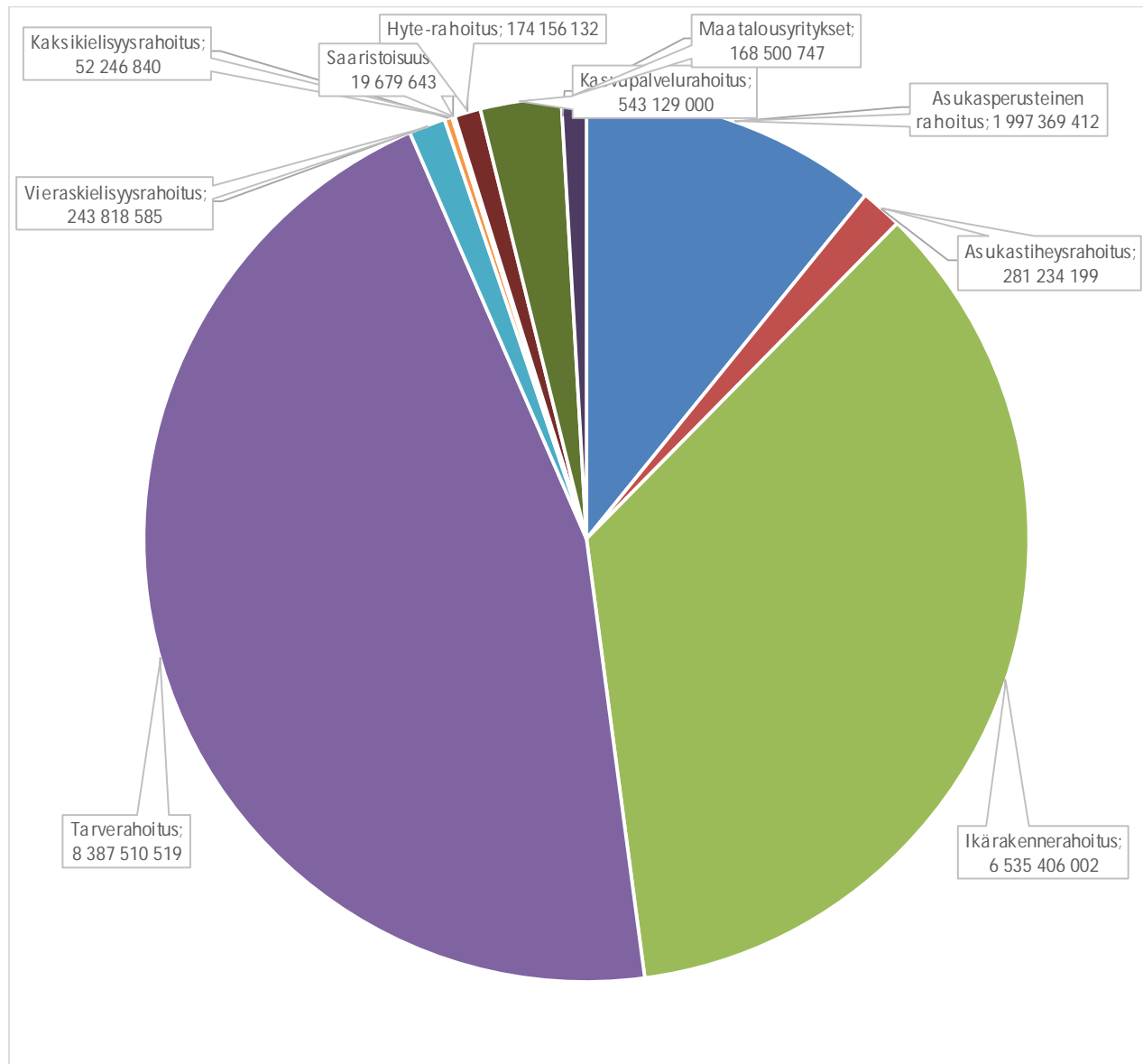
- Sote-, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon tehtävät, noin 17,4 mrd (2017) euroa
- Maakuntien muiden palveluiden menot, noin 1 mrd (2017) euroa

- Maakunnan muiden tehtävien osalta maakunnille kohdistettaisiin myös niin sanottua erillisrahoitusta. Tämän erillisrahoituksen määrä olisi arviolta noin 2,9 mrd. euroa vuoden 2017 tasolla arvioituna. Erillisrahoitukseen ei sovellettaisi maakuntien rahoituslakia. Erä sisältää maataloustuet ja tienhoidon.

- Kustannusten ja rahoitusjärjestelmän mukaisten tulojen välillä maakuntakohtaisia eroja. → 2019–2024 siirtymäaika, jonka aikana yleiskatteellisessa rahoituksessa siirrytään asteittain **kustannusperusteisesta tarveperustaiseen** rahoitukseen.

On arvioitu, että esitettyjen lukujen lisäksi maakuntien (ja valtion maakunnille) rahoitettavaksi tulisi VARHE-maksuja 300 miljoonalla eurolla, palkkaharmonisaation osuus olisi 300 miljoonaa euroa, tietohallinnon lisäkulut 300 miljoonaa euroa, VK Oy:t ja niiden pääomakulut 250 miljoonaa euroa jne. Kokonaisuutta ei ole otettu lisäävänä tekijänä huomioon laskennassa. Toisaalta valtio on luvannut, että lähtötilanne olisi neutraali, toisaalta lukujen olisi hyvä tarkentua.

Maakuntien tulot – yleiskatteellinen rahoitusjärjestelmä

- Maakuntien rahoituslaissa säädetään valtion rahoituksesta maakunnille. Laki tulee 2019 alkaen koskemaan maakunnan kaikkien tehtävien rahoitusta.
- **Maakunnilla ei verotusoikeutta uudistuksen voimaantullessa, joten maakuntien tulot koostuvat valtion rahoituksesta sekä asiakas- ja käyttömaksuista.**
- Yleiskatteellisessa rahoitusjärjestelmässä tarvekertoimeen ja ikärakenteeseen liittyvät tekijät määräävät rahoituksen tasosta yli 81 prosenttia

Rahoituksen kehitys

- Sote-palveluiden kustannusten kasvuun kohdistuu noin 3 miljardin euron sopeutustarve. Tämä toteutetaan rahoitusjärjestelmän kautta siten, että koko maan sote-kustannuksille asetetaan vuotuinen nousukatto, jonka perusteella rahoitusjärjestelmän perushinnat muuttuvat.
- Soteen kohdistuvan rahoitusjärjestelmän kasvu on sidottu maakuntaindeksiin siten, että vuosina 2020 ja 2021 kustannusten kasvu on rajattu maakuntaindeksi + 1 %/v. ja tästä eteenpäin kasvu olisi enintään maakuntaindeksi + 0,5 %/v.
- **Maakunnan muiden tehtävien rahoituksessa vastaavaa rajoitinta ei ole. Tosin muiden tehtävien rahoituksesta suuri osa (n. 60 %) on kehysrahoitusta, johon kasvua ei ole odotettavissa lähitulevaisuudessa (VM:n ilmoitus 2.6.2017).**

Laskelmassa maakuntaindeksin arvona on käytetty koko tarkastelujaksolla 2,6 %/v. korotukset huomioiden. Arvo on yhteneväinen hankkeen vaikuttavuusarviossa 8.7.2016 käytetyn kanssa.

Yleiskatteellisen rahoitusjärjestelmän kehitys (nimellinen)

Maakuntien yleiskatteellinen rahoitusjärjestelmä 1000 € (2017 tasossa, indeksi huomioitu)								
Koko maa	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Asukasperuste	1 997 369	2 063 881	2 132 602	2 194 395	2 258 069	2 323 678	2 391 281	2 761 268
Ikärakenne	6 535 406	6 770 652	7 014 395	7 231 842	7 456 029	7 687 166	7 925 468	9 232 477
0-5 vuotiaat	476 757	483 582	492 324	499 385	507 493	514 981	522 528	557 309
6 vuotiaat	64 632	66 565	67 133	68 160	67 976	68 107	68 441	74 018
7-12 vuotiaat	573 612	592 735	614 216	631 487	644 836	653 853	659 207	683 522
13-15 vuotiaat	558 709	571 502	593 681	614 596	635 854	650 503	667 473	720 160
16-18 vuotiaat	484 831	489 699	501 523	508 096	518 876	533 359	548 218	622 217
19-64 vuotiaat	1 092 070	1 112 040	1 136 286	1 156 830	1 175 135	1 189 256	1 201 708	1 283 336
65-74 vuotiaat	809 871	837 792	896 300	936 197	973 427	991 030	998 385	1 026 103
75-84 vuotiaat	1 065 633	1 139 415	1 165 598	1 221 163	1 278 135	1 367 752	1 481 299	1 989 984
yli 85 vuotiaat naiset	1 080 910	1 124 303	1 171 467	1 201 548	1 238 900	1 278 832	1 316 327	1 642 630
yli 85 vuotiaat miehet	328 382	353 019	375 866	394 380	415 396	439 492	461 883	633 197
Tarverahoitus	8 387 511	8 689 461	9 002 281	9 281 352	9 569 074	9 865 715	10 171 553	11 848 969
Vieraskielisyys	243 819	252 596	261 690	269 802	278 166	286 789	295 679	344 441
Kaksikielisyys	52 247	54 128	56 076	57 815	59 607	61 455	63 360	73 809
Asukastiheys	281 234	290 915	300 928	309 901	319 150	328 682	338 506	392 324
Saaristolaisuus	19 606	19 606	19 606	19 606	19 606	19 606	19 606	19 606
Hyte	174 156	180 426	186 921	192 716	198 690	204 849	211 200	246 029
Kasvupalvelurahoitus	543 129	551 186	559 139	567 270	575 578	584 062	592 723	638 540
Maatalousyrietykset	168 501	171 000	173 468	175 990	178 568	181 200	183 887	198 101
RAHOITUS YHTEENSÄ	18 402 977	19 043 850	19 707 106	20 300 689	20 912 535	21 543 201	22 193 262	25 755 563
..muutos		3,5 %	3,5 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Asukasluku	5503261	5524063	5544619	5564874	5584791	5604290	5623257	5708133
eur/as	3 344	3 447	3 554	3 648	3 745	3 844	3 947	4 512
Muutos		260	367	461	557	657	759	1 325

Yleiskatteellisen rahoitusjärjestelmän kehitys (nimellinen)

Maakuntien yleiskatteellinen rahoitusjärjestelmä 1000 € (2017 tasossa, indeksi huomioitu)								
Päijät-Häme	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Asukasperuste	76 306	78 655	80 992	83 065	85 211	87 420	89 697	102 173
Ikärakenne	261 497	271 357	280 656	289 194	298 363	307 845	317 130	371 514
0-5 vuotiaat	16 026	16 168	16 422	16 480	16 677	16 862	17 032	17 909
6 vuotiaat	2 237	2 263	2 249	2 386	2 290	2 280	2 291	2 433
7-12 vuotiaat	20 777	21 407	21 886	22 087	22 554	22 654	22 687	23 006
13-15 vuotiaat	20 892	21 254	22 112	23 031	23 624	23 954	24 056	25 135
16-18 vuotiaat	18 466	18 711	19 185	19 382	19 566	20 135	20 825	22 439
19-64 vuotiaat	40 105	40 599	41 198	41 735	42 193	42 518	42 812	44 978
65-74 vuotiaat	37 228	38 491	41 137	42 796	44 204	44 684	44 618	43 682
75-84 vuotiaat	47 230	51 003	52 544	55 149	58 090	62 298	67 701	91 577
yli 85 vuotiaat naiset	45 568	47 604	49 085	50 531	52 757	54 882	56 608	73 316
yli 85 vuotiaat miehet	12 967	13 858	14 837	15 616	16 407	17 578	18 500	27 038
Tarverahoitus	335 179	346 401	357 628	367 502	377 721	388 246	399 096	458 618
Vieraskielisyys	6 612	6 833	7 054	7 249	7 451	7 658	7 872	9 047
Kaksikielisyys	136	141	145	149	153	158	162	186
Asukastiheys	5 315	5 485	5 654	5 803	5 958	6 117	6 282	7 182
Saaristolaisuus	0	0	0	0	0	0	0	0
HYTE	9 039	9 342	9 645	9 911	10 187	10 471	10 763	12 368
Kasvupalvelurahoitus	23 359	23 647	23 906	24 173	24 451	24 736	25 029	26 599
Maatalousyhtykset	5 093	5 156	5 212	5 270	5 331	5 393	5 457	5 799
RAHOITUS YHTEENSÄ	722 534	747 016	770 892	792 317	814 826	838 044	861 488	993 485
..muutos		3,4 %	3,2 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,9 %
Asukasluku	209004	209104	209232	209358	209485	209615	209739	210175
eur/as	3 457	3 572	3 684	3 785	3 890	3 998	4 107	4 727
Muutos		267	379	479	584	693	802	1 421

Kustannusten kehitys

- **Palvelutarpeen muutos:**
 - Sote
 - **Kuntakohtaiset ikäryhmille määritellyt kertoimet**, jotka perustuvat Kuntaliiton julkaisuun ”Keskisuurten kuntien sosiaali- ja terveystoimen kustannukset vuonna 2015”
 - Saatua kerrointa suhteutetaan kunnan toteutuneisiin nettokustannuksiin 2015.
 - Lasketaan Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella ikäryhmien muutos vuosittain. Kertoimen ja nettokustannuksen avulla määritetään ikäryhmän muutoksen kustannusvaikutus.
 - Maakunnan kokonaisuus saadaan laskemalla kuntakohtaiset muutokset yhteen
 - → Tarkastelu toteutetaan siten, että voidaan määrittää tilanne, jossa myös tietyn ikäryhmän supistumisella ei ole kustannuksia alentavaa vaikutusta.
 - Palo- ja pelastus
 - Kustannuspohjana eur/as, joka muuttuu Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella.
 - Maakuntien muut palvelut
 - Kustannuspohjana eur/as, joka muuttuu Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella.

- **Perusura laskettu:**
 - Tarpeen muutos + reaali-palkkojen muutos + inflaatio-olettama
 - Oletukset ovat reaali-palkkojen ja inflaation kohdalla yhteneväiset hankkeen vaikuttavuusarviossa 8.7.2016 käytettyjen oletusten kanssa.
 - Reaali-palkkojen muutos 1 %/v.
 - Inflaatio-oletus 2 %/v.

Kustannusten kehitys

Koko maa	Muutos (1000 €) suhteessa edelliseen vuoteen kun sopeuttamiskykyä ei huomioida								
Sote	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025		2030
Muutos		236 985	263 058	343 059	401 466	429 511	453 071		399 551
Sote-kustannukset	17 062 739	17 811 607	18 609 013	19 510 343	20 497 120	21 541 544	22 640 862		28 436 431
		4,4 %	4,5 %	4,8 %	5,1 %	5,1 %	5,1 %		4,5 %
Koko maa	Muutos (1000 €) suhteessa edelliseen vuoteen kun sopeuttamiskyky huomioidaan								
Sote	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025		2030
Muutos		161 210	187 770	266 756	305 731	329 437	347 458		329 779
Sote-kustannukset	17 062 739	17 735 832	18 455 677	19 276 103	20 160 117	21 094 357	22 074 646		27 322 905
		3,9 %	4,1 %	4,4 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %		4,3 %
Palo ja pelastustoimi	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025		2030
Kustannukset	384 010	397 025	410 457	424 316	438 609	453 345	468 525		551 348
Maakunnan muut teht.	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025		2030
Kustannukset	987 438	1 020 905	1 055 445	1 091 080	1 127 835	1 165 726	1 204 761		1 417 729

- Käsite SOPEUTTAMISKYKY: Kuntien/maakuntien asukasluvut ja väestön ikärakenteet muuttuvat. Muutoksen tahdissa pitäisi pystyä muuttamaan myös palvelurakennetta.
- Jos palvelurakennetta ei pystytä muuttamaan, kasvaa rahoitustarve. Tällöin sopeuttamiskykyä EI ole otettu huomioon.

Kustannusten kehitys

Päijät-Häme	Muutos (1000 €) suhteessa edelliseen vuoteen kun sopeuttamiskykyä ei huomioida							
Sote	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Muutos		8 050	10 013	13 174	15 111	17 744	18 619	13 048
Sote-kustannukset	627 790	654 674	684 327	718 031	754 682	795 066	837 537	1 053 344
		4,3 %	4,5 %	4,9 %	5,1 %	5,4 %	5,3 %	4,3 %
Päijät-Häme	Muutos (1000 €) suhteessa edelliseen vuoteen kun sopeuttamiskyky huomioidaan							
Sote	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Muutos		5 031	6 894	9 538	10 577	12 742	13 098	10 412
Sote-kustannukset	627 790	651 655	678 098	707 980	739 796	774 732	811 072	1 000 592
		3,8 %	4,1 %	4,4 %	4,5 %	4,7 %	4,7 %	4,1 %
Palo ja pelastustoimi	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Kustannukset	17 038	17 558	18 095	18 649	19 221	19 810	20 416	23 717
Maakunnan muut tehtävät	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Kustannukset	33 243	34 256	35 306	36 387	37 501	38 650	39 833	46 273
Yhteensä	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Sop.mahd ei huomioitu	678 071	706 488	737 728	773 067	811 404	853 526	897 786	1 123 335
Sop. mahd huomioitu	678 071	703 469	731 499	763 016	796 518	833 192	871 321	1 070 582
Erotus	0	3 019	6 229	10 051	14 886	20 334	26 464	52 752

Rahoitusjärjestelmän muutos suhteessa nykytilanteeseen

Kaikki tehtävät: rahoitus maakunnille ja siihen liittyvät muutokset siirtymäkauden jälkeen

Nro.	Nimi	As (2015)	Nykyinen jako	€/as	Laskennallinen jako	€/as	Muutos/% (siirtymän jälkeen)	Muutos, €/as (siirtymän jälkeen)	Muutos, € (siirtymän jälkeen)
1	Uusimaa	1 620 261	4 822 702 524	2 976	4 789 611 129	2 956	-0,7 %	-20	-33 091 396
2	Varsinais-Suomi	474 323	1 636 427 393	3 450	1 578 554 095	3 328	-3,5 %	-122	-57 873 299
4	Salakunta	226 006	802 570 990	3 551	791 804 358	3 503	-1,3 %	-48	-10 766 632
5	Kanta-Häme	174 710	583 953 459	3 342	588 561 734	3 369	0,8 %	26	4 608 274
6	Pirkanmaa	505 399	1 641 400 264	3 248	1 648 148 673	3 261	0,4 %	13	6 748 409
7	Päijät-Häme	208 525	678 032 158	3 252	722 534 464	3 465	6,6 %	213	44 502 306
8	Kymenlaakso	171 778	648 421 848	3 775	631 819 591	3 678	-2,6 %	-97	-16 602 258
9	Etelä-Karjala	131 155	474 786 419	3 620	475 432 043	3 625	0,1 %	5	645 624
10	Etelä-Savo	141 621	560 812 191	3 960	563 910 278	3 982	0,6 %	22	3 098 087
11	Pohjois-Savo	253 239	986 993 337	3 897	959 884 142	3 790	-2,7 %	-107	-27 109 195
12	Pohjois-Karjala	168 329	623 908 430	3 706	653 286 674	3 881	4,7 %	175	29 378 244
13	Keski-Suomi	273 446	915 434 700	3 348	957 495 740	3 502	4,6 %	154	42 061 040
14	Etelä-Pohjanmaa	197 371	744 772 603	3 773	740 178 095	3 750	-0,6 %	-23	-4 594 508
15	Pohjanmaa	176 894	600 290 092	3 394	604 392 878	3 417	0,7 %	23	4 102 786
16	Keski-Pohjanmaa	69 032	245 364 021	3 554	246 459 240	3 570	0,4 %	16	1 095 218
17	Pohjois-Pohjanmaa	406 980	1 396 188 146	3 431	1 406 495 945	3 456	0,7 %	25	10 307 798
18	Kainuu	78 398	325 258 327	4 149	321 133 013	4 096	-1,3 %	-53	-4 125 314
19	Lappi	180 858	743 734 174	4 112	723 348 986	4 000	-2,7 %	-113	-20 385 188
		5 458 325	18 431 051 078	3 377	18 403 051 077	3 372			-28 000 000

Min			245 364 021	2 976	246 459 240	2 956	-3,54 %	-122	-57 873 299
Max			4 822 702 524	4 149	4 789 611 129	4 096	6,56 %	213	44 502 306

Lähde: VM

- Taulukossa esitetään 2017 vuoden tasolla rahoitusjärjestelmän aiheuttama muutos, jonka vaikutusta pehmennetään siirtymäajalla

Tulojen ja menojen muutos kun sopeuttamismahdollisuudet huomioidaan

Koko maa

Menot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Sote	17 062 739	17 735 832	18 455 677	19 276 103	20 160 117	21 094 357	22 074 646	27 322 905
Palo ja pelastus	384 010	397 025	410 457	424 316	438 609	453 345	468 525	551 348
Muut tehtävät	987 438	1 020 905	1 055 445	1 091 080	1 127 835	1 165 726	1 204 761	1 417 729
Summa	18 434 187	19 153 762	19 921 580	20 791 499	21 726 561	22 713 428	23 747 932	29 291 982

Tulot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Yleiskat. Rah. Järj.	18 402 977	19 043 850	19 707 106	20 300 689	20 912 535	21 543 201	22 193 262	25 755 563

Netto	-31 209	-109 912	-214 474	-490 810	-814 026	-1 170 227	-1 554 670	-3 536 419
eur/as	-6	-20	-39	-88	-146	-209	-276	-620

Siirtymätasaus eur/as	1	1	0	0	0			
-----------------------	---	---	---	---	---	--	--	--

Netto-siirtymätasaus	-27 516	-106 946	-212 242	-489 316	-813 276	-1 170 227	-1 554 670	-3 536 419
eur/as	-5	-19	-38	-88	-146	-209	-276	-620

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Menot	18 434 187	19 153 762	19 921 580	20 791 499	21 726 561	22 713 428	23 747 932	29 291 982
Tulot	18 402 977	19 043 850	19 707 106	20 300 689	20 912 535	21 543 201	22 193 262	25 755 563
Netto	-31 209	-109 912	-214 474	-490 810	-814 026	-1 170 227	-1 554 670	-3 536 419
Siirtymätasaus huomioituna	-27 516	-106 946	-212 242	-489 316	-813 276	-1 170 227	-1 554 670	-3 536 419
eur/asukas	-5	-19	-38	-88	-146	-209	-276	-620
Nykyarvo	-31 209	-107 757	-206 146	-462 501	-752 034	-1 059 910	-1 380 503	-2 844 211
eur/asukas	-6	-20	-37	-83	-135	-189	-245	-498

- Koko jaksolla perusuran ja rahoitusjärjestelmän välinen ero on noin 3,5 mrd euroa. Kun summa muutetaan 2017 rahan arvoon käyttämällä diskonttaustekijänä inflaatiooletusta, sopeutustarpeeksi muodostuu noin 2,8 mrd euroa

Tulojen ja menojen muutos kun sopeuttamismahdollisuudet huomioidaan

Päijät-Häme

Menot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Sote	627 790	651 655	678 098	707 980	739 796	774 732	811 072	1 000 592
Palo ja pelastus	17 038	17 558	18 095	18 649	19 221	19 810	20 416	23 717
Muut tehtävät	33 243	34 256	35 306	36 387	37 501	38 650	39 833	46 273
Summa	678 071	703 469	731 499	763 016	796 518	833 192	871 321	1 070 582

Tulot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Yleiskat. Rah. Järj. sote & PP	683 952	707 956	731 406	752 388	774 438	797 185	820 146	949 550
Yleiskat. Rah. Järj. muut	38 583	39 060	39 486	39 929	40 388	40 859	41 342	43 935
Yleiskat. Rah. Järj.	722 534	747 016	770 892	792 317	814 826	838 044	861 488	993 485

Netto	44 463	43 547	39 393	29 301	18 308	4 853	-9 833	-77 097
eur/as	213	208	188	140	87	23	-47	-367

Siirtymätasaus eur/as	-218	-174	-131	-87	-44			
-----------------------	------	------	------	-----	-----	--	--	--

Netto-siirtymätasaus	-1 045	7 123	12 058	11 067	9 186	4 853	-9 833	-77 097
eur/as	-5	34	58	53	44	23	-47	-367

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Menot	678 071	703 469	731 499	763 016	796 518	833 192	871 321	1 070 582
Tulot	722 534	747 016	770 892	792 317	814 826	838 044	861 488	993 485
Netto	44 463	43 547	39 393	29 301	18 308	4 853	-9 833	-77 097
Siirtymätasaus huomioituna	-1 045	7 123	12 058	11 067	9 186	4 853	-9 833	-77 097
eur/asukas	-5	34	58	53	44	23	-47	-367
Nykyarvo	44 463	42 693	37 863	27 611	16 914	4 395	-8 732	-62 007
eur/asukas	213	204	181	132	81	21	-42	-295

- Koko jaksolla perusuran ja rahoitusjärjestelmän välinen ero on noin 77 milj euroa. Kun summa muutetaan 2017 rahan arvoon käyttämällä diskonttaustekijänä inflaatiooletusta, sopeutustarpeeksi muodostuu noin 62 milj euroa

Tulojen ja menojen muutos kun sopeuttamismahdollisuuksia ei huomioida

Koko maa

Menot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Sote	17 062 739	17 811 607	18 609 013	19 510 343	20 497 120	21 541 544	22 640 862	28 436 431
Palo ja pelastus	384 010	397 025	410 457	424 316	438 609	453 345	468 525	551 348
Muut tehtävät	987 438	1 020 905	1 055 445	1 091 080	1 127 835	1 165 726	1 204 761	1 417 729
Summa	18 434 187	19 229 537	20 074 916	21 025 739	22 063 564	23 160 615	24 314 149	30 405 508

Tulot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Yleiskat. Rah. Järj.	18 402 977	19 043 850	19 707 106	20 300 689	20 912 535	21 543 201	22 193 262	25 755 563

Netto	-31 209	-185 687	-367 810	-725 050	-1 151 028	-1 617 413	-2 120 887	-4 649 944
eur/as	-6	-34	-66	-130	-206	-289	-377	-815

Siirtymätasaus eur/as	1	1	0	0	0			
-----------------------	---	---	---	---	---	--	--	--

Netto-siirtymätasaus	-27 516	-182 721	-365 578	-723 556	-1 150 279	-1 617 413	-2 120 887	-4 649 944
eur/as	-5	-33	-66	-130	-206	-289	-377	-815

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Menot	18 434 187	19 229 537	20 074 916	21 025 739	22 063 564	23 160 615	24 314 149	30 405 508
Tulot	18 402 977	19 043 850	19 707 106	20 300 689	20 912 535	21 543 201	22 193 262	25 755 563
Netto	-31 209	-185 687	-367 810	-725 050	-1 151 028	-1 617 413	-2 120 887	-4 649 944
Siirtymätasaus huomioituna	-27 516	-182 721	-365 578	-723 556	-1 150 279	-1 617 413	-2 120 887	-4 649 944
eur/asukas	-5	-33	-66	-130	-206	-289	-377	-815
Nykyarvo	-31 209	-182 046	-353 528	-683 231	-1 063 372	-1 464 941	-1 883 287	-3 739 778
eur/asukas	-6	-33	-64	-123	-190	-261	-335	-655

- Koko jaksolla perusuran ja rahoitusjärjestelmän välinen ero on noin 4,6 mrd euroa. Kun summa muutetaan 2017 rahan arvoon käyttämällä diskonttaustekijänä inflaatiooletusta, sopeutustarpeeksi muodostuu noin 3,7 mrd euroa

Tulojen ja menojen muutos kun sopeuttamismahdollisuuksia ei huomioida

Päijät-Häme

Menot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Sote	627 790	654 674	684 327	718 031	754 682	795 066	837 537	1 053 344
Palo ja pelastus	17 038	17 558	18 095	18 649	19 221	19 810	20 416	23 717
Muut tehtävät	33 243	34 256	35 306	36 387	37 501	38 650	39 833	46 273
Summa	678 071	706 488	737 728	773 067	811 404	853 526	897 786	1 123 335

Tulot	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Yleiskat. Rah. Järj. sote & PP	683 952	707 956	731 406	752 388	774 438	797 185	820 146	949 550
Yleiskat. Rah. Järj. muut	38 583	39 060	39 486	39 929	40 388	40 859	41 342	43 935
Yleiskat. Rah. Järj.	722 534	747 016	770 892	792 317	814 826	838 044	861 488	993 485

Netto	44 463	40 528	33 164	19 250	3 422	-15 482	-36 298	-129 850
eur/as	213	194	159	92	16	-74	-173	-618

Siirtymätasaus eur/as	-218	-174	-131	-87	-44			
-----------------------	------	------	------	-----	-----	--	--	--

Netto-siirtymätasaus	-1 045	4 104	5 829	1 016	-5 700	-15 482	-36 298	-129 850
eur/as	-5	20	28	5	-27	-74	-173	-618

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Menot	678 071	706 488	737 728	773 067	811 404	853 526	897 786	1 123 335
Tulot	722 534	747 016	770 892	792 317	814 826	838 044	861 488	993 485
Netto	44 463	40 528	33 164	19 250	3 422	-15 482	-36 298	-129 850
Siirtymätasaus huomioituna	-1 045	4 104	5 829	1 016	-5 700	-15 482	-36 298	-129 850
eur/asukas	-5	20	28	5	-27	-74	-173	-618
Nykyarvo	44 463	39 733	31 876	18 140	3 162	-14 022	-32 231	-104 433
eur/asukas	213	190	152	87	15	-67	-154	-497

- Koko jaksolla perusuran ja rahoitusjärjestelmän välinen ero on noin 129 milj euroa. Kun summa muutetaan 2017 rahan arvoon käyttämällä diskonttaustekijänä inflaatiooletusta, sopeutustarpeeksi muodostuu noin 104 milj euroa

Rahoitustarpeen muutos eur maakunnittain

	Menojen muutos palvelurakenne sopeutus	Tulojen muutos	Rahoitustarpeen kasvu
Uusimaa	3 392 966 045	2 308 100 869	1 084 865 177
Varsinais-Suomi	969 463 054	603 283 102	366 179 952
Satakunta	408 409 274	256 199 948	152 209 326
Kanta-Häme	337 363 912	220 036 733	117 327 179
Pirkanmaa	1 011 558 591	704 282 242	307 276 349
Päijät-Häme	392 510 996	270 950 353	121 560 642
Kymenlaakso	323 713 381	199 999 059	123 714 322
Etelä-Karjala	227 609 376	155 041 587	72 567 789
Etelä-Savo	264 906 078	161 510 273	103 395 805
Pohjois-Savo	508 597 447	335 365 346	173 232 101
Pohjois-Karjala	309 354 474	218 374 053	90 980 421
Keski-Suomi	498 616 519	350 630 436	147 986 082
Etelä-Pohjanmaa	372 238 326	248 291 173	123 947 152
Pohjanmaa	341 218 174	235 440 138	105 778 037
Keski-Pohjanmaa	129 177 191	87 748 948	41 428 243
Pohjois-Pohjanmaa	826 314 844	589 227 292	237 087 552
Kainuu	138 385 876	83 617 487	54 768 389
Lappi	384 821 040	248 386 681	136 434 359
Koko maa	10 857 795 066	7 352 585 998	3 505 209 068

	Menojen muutos ei palvelurakenne sopeutus		Rahoitustarpeen kasvu
Uusimaa	3 474 871 817	2 308 100 869	1 166 770 949
Varsinais-Suomi	1 060 566 043	603 283 102	457 282 941
Satakunta	476 310 817	256 199 948	220 110 869
Kanta-Häme	372 141 778	220 036 733	152 105 045
Pirkanmaa	1 086 902 196	704 282 242	382 619 954
Päijät-Häme	445 263 327	270 950 353	174 312 974
Kymenlaakso	378 156 732	199 999 059	178 157 673
Etelä-Karjala	269 850 429	155 041 587	114 808 842
Etelä-Savo	327 686 458	161 510 273	166 176 185
Pohjois-Savo	592 811 205	335 365 346	257 445 859
Pohjois-Karjala	373 712 292	218 374 053	155 338 240
Keski-Suomi	570 894 570	350 630 436	220 264 134
Etelä-Pohjanmaa	442 903 041	248 291 173	194 611 868
Pohjanmaa	372 731 480	235 440 138	137 291 342
Keski-Pohjanmaa	148 076 196	87 748 948	60 327 248
Pohjois-Pohjanmaa	911 233 365	589 227 292	322 006 073
Kainuu	180 840 982	83 617 487	97 223 495
Lappi	465 797 729	248 386 681	217 411 048
Koko maa	11 971 320 925	7 352 585 998	4 618 734 927

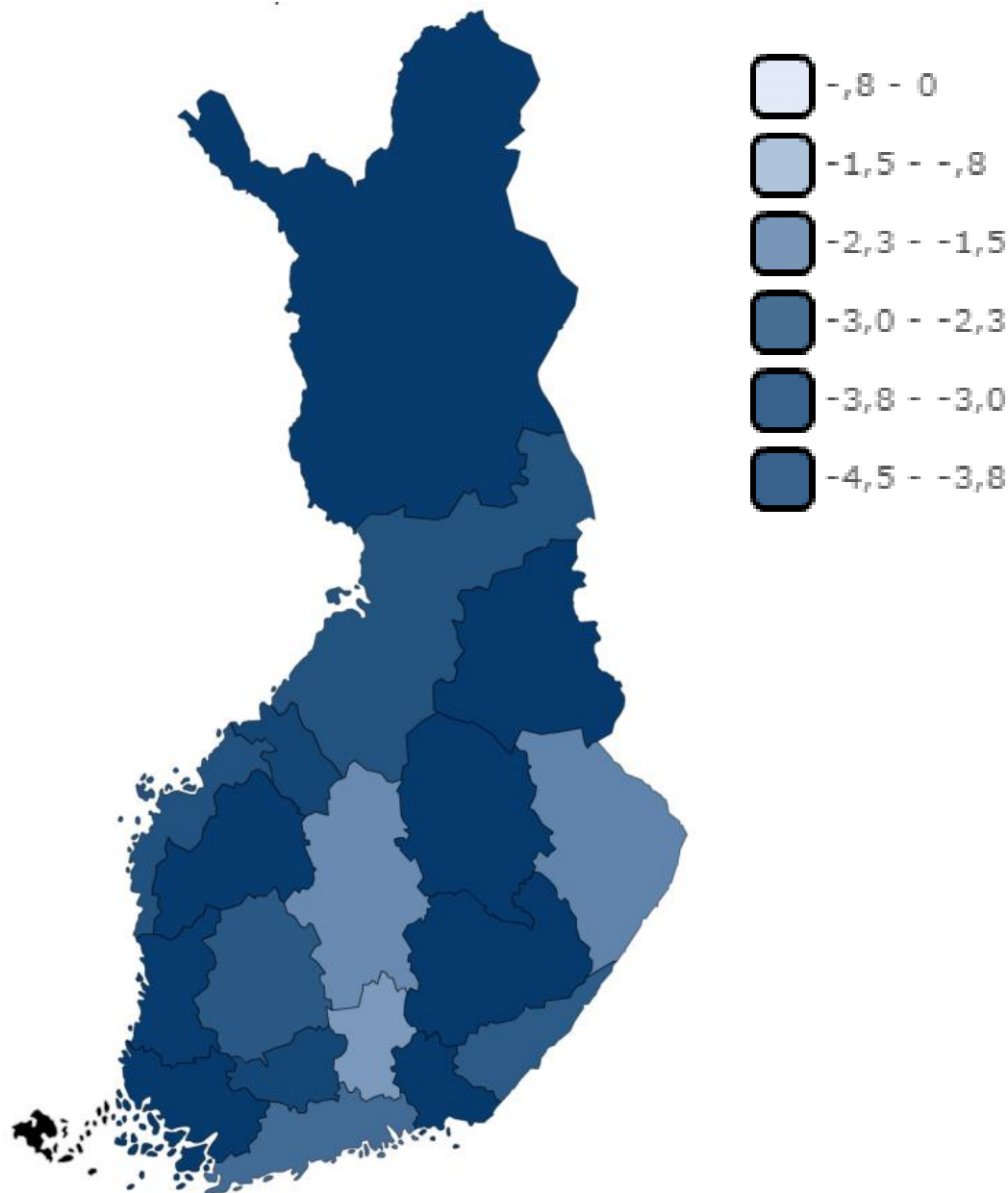
Rahoitustarpeen muutos maakunnittain eur/as

	Asl		Sopeuttamis- kyky huom.		Nykyarvo		Vero- prosenttia
	2017	2030	2030	2030	2017	2017	
Uusimaa	1 650 428	1 825 830	-1 119 749	-613	-900 573	-546	-2,48
Varsinais-Suomi	477 324	494 420	-424 306	-858	-341 253	-715	-4,22
Satakunta	222 431	217 931	-163 662	-751	-131 627	-592	-3,67
Kanta-Häme	176 043	179 635	-112 809	-628	-90 728	-515	-3,10
Pirkanmaa	515 083	548 162	-299 726	-547	-241 058	-468	-2,77
Päijät-Häme	209 004	210 225	-77 097	-367	-62 007	-297	-1,84
Kymenlaakso	171 170	165 317	-140 266	-848	-112 811	-659	-3,98
Etelä-Karjala	130 716	127 697	-71 884	-563	-57 813	-442	-2,73
Etelä-Savo	140 115	132 335	-100 235	-757	-80 615	-575	-3,96
Pohjois-Savo	253 547	253 960	-200 364	-789	-161 146	-636	-4,18
Pohjois-Karjala	168 018	165 351	-61 579	-372	-49 526	-295	-2,13
Keski-Suomi	274 077	277 683	-105 953	-382	-85 214	-311	-2,04
Etelä-Pohjanmaa	197 692	197 711	-128 571	-650	-103 405	-523	-3,71
Pohjanmaa	178 548	187 249	-101 825	-544	-81 894	-459	-2,88
Keski-Pohjanmaa	69 062	70 150	-40 334	-575	-32 439	-470	-3,19
Pohjois-Pohjanmaa	415 431	436 121	-226 091	-518	-181 837	-438	-2,86
Kainuu	74 197	68 935	-59 217	-859	-47 626	-642	-4,40
Lappi	180 375	177 642	-156 774	-883	-126 087	-699	-4,50
Koko maa	5 503 261	5 736 354	-3 536 419	-616	-2 844 211	-517	-2,93

Rahoitustarpeen muutos maakunnittain eur/as

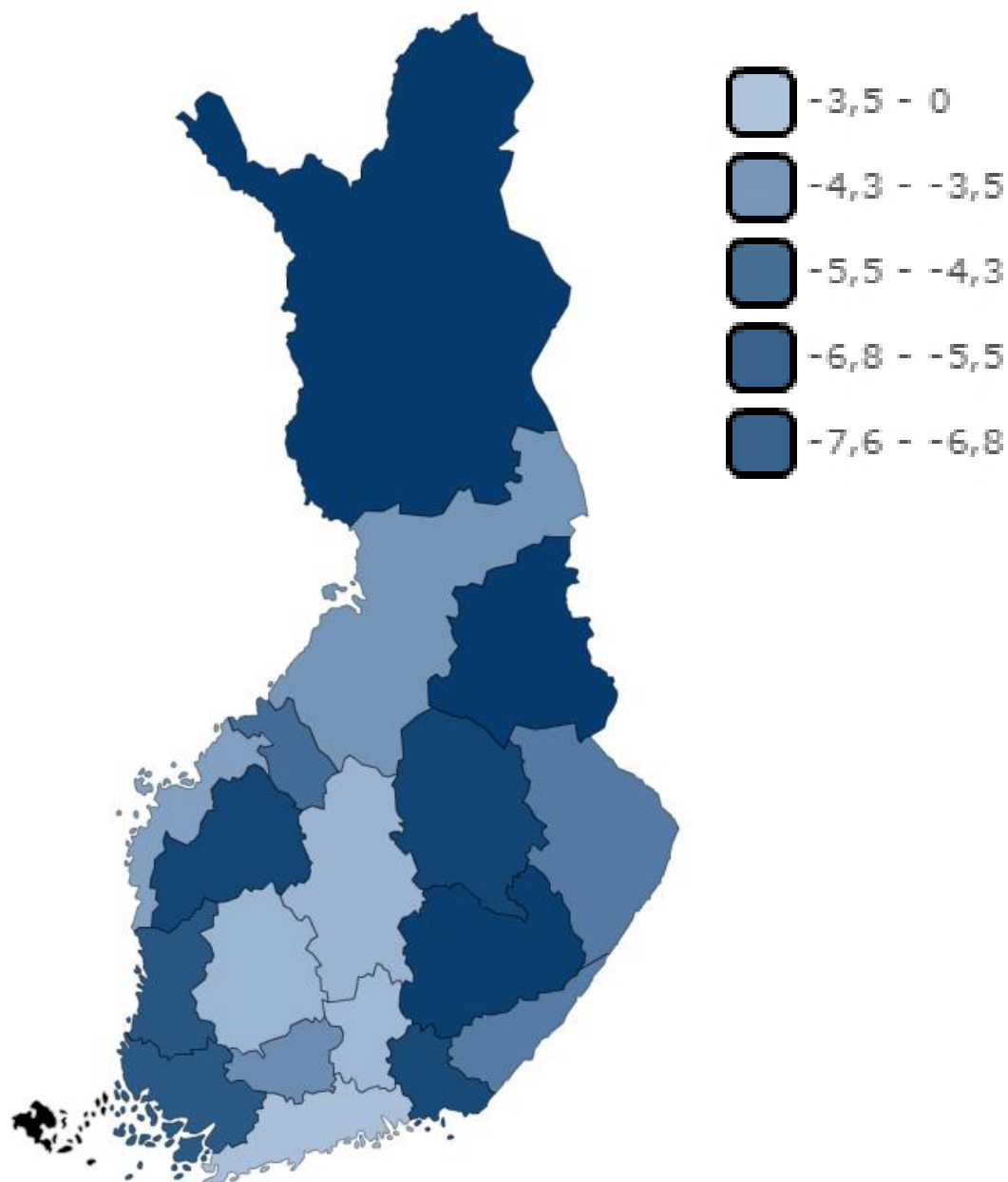
	Asl		Sopeuttamis- kykyä ei huomioitu		Nykyarvo		Vero- prosenttia
	2017	2030	2030	eur/as	2017	2017	
Uusimaa	1 650 428	1 825 830	-1 201 655	-658	-966 447	-586	-2,67
Varsinais-Suomi	477 324	494 420	-515 409	-1 042	-414 524	-868	-5,13
Satakunta	222 431	217 931	-231 563	-1 063	-186 238	-837	-5,19
Kanta-Häme	176 043	179 635	-147 587	-822	-118 698	-674	-4,06
Pirkanmaa	515 083	548 162	-375 069	-684	-301 655	-586	-3,47
Päijät-Häme	209 004	210 225	-129 850	-618	-104 433	-500	-3,11
Kymenlaakso	171 170	165 317	-194 709	-1 178	-156 598	-915	-5,53
Etelä-Karjala	130 716	127 697	-114 125	-894	-91 786	-702	-4,34
Etelä-Savo	140 115	132 335	-163 015	-1 232	-131 107	-936	-6,44
Pohjois-Savo	253 547	253 960	-284 578	-1 121	-228 876	-903	-5,93
Pohjois-Karjala	168 018	165 351	-125 937	-762	-101 286	-603	-4,37
Keski-Suomi	274 077	277 683	-178 231	-642	-143 345	-523	-3,43
Etelä-Pohjanmaa	197 692	197 711	-199 236	-1 008	-160 238	-811	-5,75
Pohjanmaa	178 548	187 249	-133 338	-712	-107 239	-601	-3,77
Keski-Pohjanmaa	69 062	70 150	-59 233	-844	-47 639	-690	-4,68
Pohjois-Pohjanmaa	415 431	436 121	-311 009	-713	-250 133	-602	-3,94
Kainuu	74 197	68 935	-101 672	-1 475	-81 771	-1 102	-7,56
Lappi	180 375	177 642	-237 751	-1 338	-191 214	-1 060	-6,83
Koko maa	5 503 261	5 736 354	-4 649 944	-811	-3 739 778	-680	-3,85

Sopeutustarve maakunnittain veroprosenttia vuonna 2030 – tarpeen muutos otettu huomioon

	Veroprosenttia
Uusimaa	-2,48
Varsinais-Suomi	-4,22
Ahvenanmaa	0,00
Satakunta	-3,67
Kanta-Häme	-3,10
Pirkanmaa	-2,77
Päijät-Häme	-1,84
Kymenlaakso	-3,98
Etelä-Karjala	-2,73
Etelä-Savo	-3,96
Pohjois-Savo	-4,18
Pohjois-Karjala	-2,13
Keski-Suomi	-2,04
Etelä-Pohjanmaa	-3,71
Pohjanmaa	-2,88
Keski-Pohjanmaa	-3,19
Pohjois-Pohjanmaa	-2,86
Kainuu	-4,40
Lappi	-4,50

Sopeutustarve maakunnittain veroprosenttia vuonna 2030 – tarpeen muutosta ei ole otettu huomioon

	Veroprosenttia
Uusimaa	-2,67
Varsinais-Suomi	-5,13
Ahvenanmaa	0,00
Satakunta	-5,19
Kanta-Häme	-4,06
Pirkanmaa	-3,47
Päijät-Häme	-3,11
Kymenlaakso	-5,53
Etelä-Karjala	-4,34
Etelä-Savo	-6,44
Pohjois-Savo	-5,93
Pohjois-Karjala	-4,37
Keski-Suomi	-3,43
Etelä-Pohjanmaa	-5,75
Pohjanmaa	-3,77
Keski-Pohjanmaa	-4,68
Pohjois-Pohjanmaa	-3,94
Kainuu	-7,56
Lappi	-6,83

Sote- ja maakuntauudistus: soteen ja palo- ja pelastustoimeen liittyvä rahoitustarpeen muutoksen selittävä tekijä: väestön muutos

	Uusi maa	Varsi nais-Suomi	Sata kunta	Kanta Häme	Pirkan maa	Päijät Häme	Kymen laakso	Etelä-Karjala	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala	Keski-Suomi	Etelä-Pohjan maa	Pohjan maa	Keski-Pohjan maa	Pohjois-Pohjan maa	Kainuu	Lappi
Asukasluku	12 %	4 %	-2 %	2 %	7 %	1 %	-4 %	-3 %	-6 %	0 %	-1 %	1 %	0 %	5 %	2 %	6 %	-8 %	-2 %
0...5	1 %	-5 %	-8 %	-8 %	-3 %	-7 %	-10 %	-7 %	-10 %	-4 %	-6 %	-6 %	-6 %	-1 %	-6 %	-4 %	-14 %	-8 %
6-v.	-1 %	-9 %	-11 %	-8 %	-4 %	-10 %	-16 %	-15 %	-11 %	-5 %	-4 %	-10 %	-8 %	-5 %	-7 %	-8 %	-18 %	-11 %
7...12	4 %	-3 %	-7 %	-10 %	0 %	-10 %	-9 %	-6 %	-12 %	-2 %	-1 %	-5 %	-4 %	3 %	-2 %	-5 %	-15 %	-5 %
13...15	11 %	1 %	-2 %	-5 %	10 %	-5 %	-8 %	-4 %	-15 %	-2 %	0 %	1 %	-2 %	9 %	2 %	4 %	-11 %	-1 %
16...18	14 %	-1 %	-3 %	-4 %	14 %	-2 %	-9 %	-5 %	-16 %	-3 %	-5 %	4 %	0 %	12 %	9 %	9 %	-10 %	-4 %
19...64	6 %	-2 %	-9 %	-5 %	2 %	-7 %	-12 %	-11 %	-17 %	-9 %	-12 %	-6 %	-8 %	1 %	-4 %	-1 %	-20 %	-13 %
65...74	11 %	0 %	-9 %	5 %	3 %	-5 %	-4 %	-4 %	-3 %	6 %	2 %	1 %	0 %	-6 %	-8 %	14 %	2 %	9 %
75...84	79 %	66 %	48 %	68 %	63 %	65 %	53 %	45 %	47 %	58 %	60 %	57 %	57 %	51 %	61 %	73 %	49 %	57 %
85+ nainen	72 %	33 %	29 %	30 %	38 %	50 %	27 %	28 %	24 %	23 %	26 %	33 %	16 %	25 %	31 %	48 %	22 %	32 %
85+ mies	125 %	79 %	67 %	76 %	79 %	105 %	70 %	66 %	61 %	58 %	70 %	77 %	56 %	64 %	70 %	88 %	43 %	62 %

Johtopäätökset maakuntien rahoituksen näkökulmasta

- Jokaisella maakunnalla on sopeutustarvetta. Tämä on luonnollinen ja johdonmukainen asia siksi, että soten sopeutuspaine siirtyy kunnilta maakunnille. Sopeutuspaine syntyy kaikilla maakunnilla ikääntymisestä, mutta joillakin ikääntymisen lisäksi asukasluvun kasvusta. Asukaslukuaan menettävätkään maakunnat eivät selviä ilman sopeutusta.
- Jos maakunta ei pysty käyttämään asukasluvun ja väestön ikärakenteen muutosta hyväkseen (sopeutumisvaihtoehto laskennassa), sen osaksi tulee hyvin suuri sopeutustarpeen kasvu.
- Uudistuksen olisi lähdettävä liikkeelle heti sopeutuen. Jos tasapainovaatimusta tarkastellaan vasta siirtymäaikojen jälkeen ja maakuntien sopeutuvuus on ollut siihen mennessä liian vähäinen ja puuttuva rahoitus on aina järjestetty tarpeen mukaan, on sopeutumisen vaade hyvin suuri, kun tasapainovaatimusta aletaan noudattaa.
- Maakuntien sopeutumismahdollisuus heikkenee, jos kunnat tekevät ennen vuotta 2019 pitkiä sopimuksia, joilla sementoidaan niiden alueen sote-palvelut.
- Jos sote-palvelut sementoidaan, tasapainovelvoite on olemassa ja rahoitus on yleiskatteinen, on luonnollinen riski siinä, että rahoitusta järjestetään sote-palveluihin muista, non-sote-palveluista.
- Varsinkin Lapissa ja Kainuussa on suuri sopeutustarve suhteessa maakunnan harvaan asutukseen. Varsinkin Kainuussa työn vaikeus kasvaa, kun tiedetään kuinka paljon Kainuu on maakuntakokeilullaan pystynyt sopeuttamaan palveluita.
- Ne maakunnat, joissa kuntien rahoituspaine helpottaa eniten, ovat keskimäärin kuntia, joissa maakuntien sopeutustarve on suurin. Tämä on johdonmukainen selitys. Näiden maakuntien kuntien olisi etenkin ymmärrettävä maakuntien paine.